

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

ПРЕГЛЕДНИ ЧЛАНЦИ

Сања Марковић,
Управа царине Републике Србије
ДрСрећко Милачић,
Др Љиљана Арсић
Економски факултет у Приштини

ДОБРО КОРПОРАТИВНО УПРАВЉАЊЕ КЉУЧ УСПЕХА П.С. “ТЕЛЕФОНИЈА” а.д. БЕОГРАД

Апстракт

Корпоративно управљање је систем којим се усмерава и контролише пословање корпорације који обухвата прецизно дефинисан однос између управног одбора, надзорног одбора, акционара и осталих интересаната унутар и изван предузећа. Добро корпоративно управљање треба да обезбеди одговарајуће подстицаје да се остваре циљеви који су у интересу компаније и њених акционара, да омогући ефективно праћење пословања, као и да подстакне корпорације да ефикасно користе ресурсе којима располажу.

Кључне речи: Корпоративно управљање, скупштина акционара, управни одбор, генерални директор, извршни одбор, надзорни одбор.

GOOD CORPORATE GOVERNANCE KEY TO SUCCESS P.S. "TELEFONIJA" AD BEOGRAD

Abstract

Corporate management is a system that directs and controls corporation business, which includes precisely defined relation between managing board, supervisory board, stock holders and other parties inside and outside the company. Good corporate management has to provide proper stimulations for achievement of goals which or in the interest of the company and its stock holders, to enable effective business tracking, as well as to stimulate corporations to efficiently use resources at their disposal.

Key words: *Corporate management, assembly of stock owners, managing board, general manager, executive board, board supervisory.*

Увод

Минимални стандарди пословног понашања предузећа утврђени су релевантним законима. Међутим, законом нису, и не би требало да буду, регулисана сва питања која се тичу корпоративног управљања. Уколико је регулација претерана, она може само да отежа нормално функционисање

предузећа. Осим тога, на тржишту се одвијају брзе промене које захтевају постојање флексибилних интерних система, прилагођених потребама сваког појединачног предузећа, који се могу брзо прилагодити новонасталим условима пословања. Битно је истаћи да су многа питања у вези са корпоративним управљањем више етичке него правне природе. Због тога се висок квалитет корпоративног управљања може постићи једино у ситуацији када је понашање учесника на тржишту, поред законских прописа, регулисано и добровољно усвојеним етичким стандардима и применом кодекса корпоративног управљања.

Једна од компанија у нашој земљи која има добро корпоративно управљање и која стално ради на његовом унапређењу у сарадњи са IFC (International Finance Corporation)-Међународном финансијском корпорацијом је П.С. Телефонија а.д. Београд.

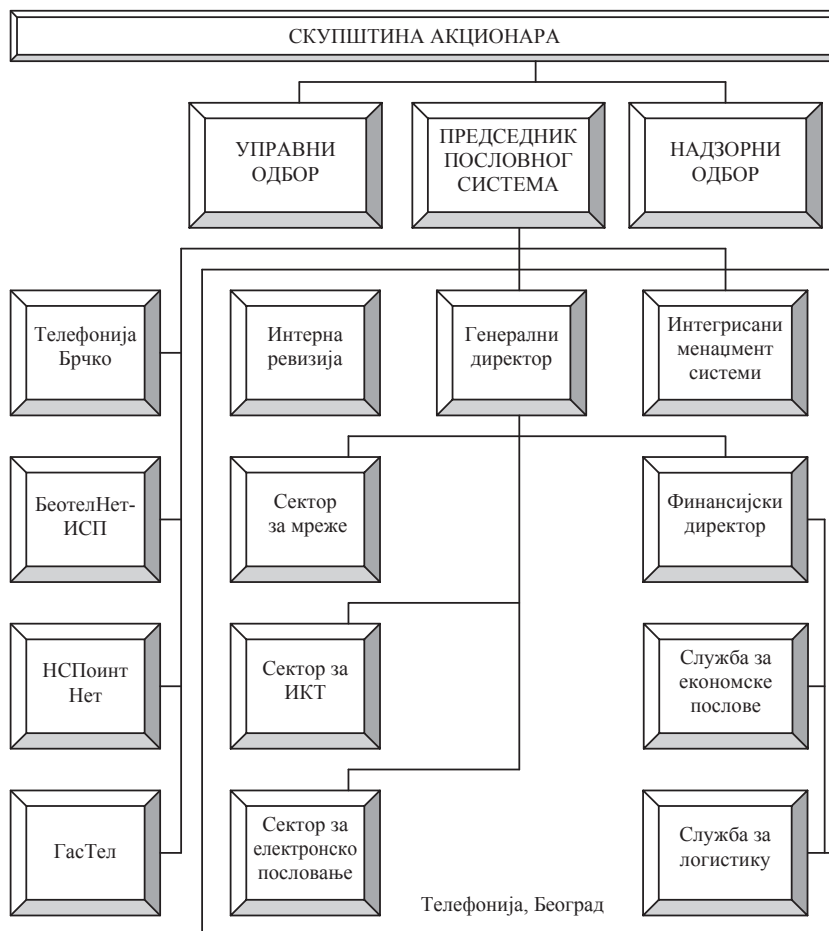
1. Организациона структура П.С. “ТЕЛЕФОНИЈА”

Историјски посматрано, још 1954. године је основана “Прва Београдска задруга механичара” са оснивачким улогом од 131.590 динара, кроз алате и средства 5 оснивача, која је 1960. променила назив у “Телефонија”. Када је 90-тих почео процес власничке трансформације, “Телефонија” постаје деоничарско друштво са 65% друштвеног и 35% деоничарског капитала, да би 1999. године постала акционарско друштво са 80,54% акционарског и 19,46% друштвеног капитала. Данас, организована као Пословни систем “Телефонија” а.д. у оквиру кога послују матично предузеће “Телефонија” и зависна предузећа “БеотелНет-ИСП д.о.о.”, “Телефонија Брчко д.о.о.” и “Гастел д.о.о.”, располаже са 579.195 акција, од тога 64,71% у власништву физичких лица, 27,68% у власништву правних лица и 7,59% збирни (кастоди) рачун¹. Број акционара у капиталу износи 1.137 и то: 1.078 домаћих и 59 страних лица. Међутим, већински део тј. 56,19% акција се налази у поседу десет акционара.

Пословни систем за инжењеринг и промет телекомуникационе опреме и услуга Телефонија а.д. Београд се организује у складу са Законом о привредним друштвима као отворено акционарско друштво у приватној својини. Према Статуту² П.С. “Телефонија” а.д. Београд, који је донет у складу са Законом о привредним друштвима Р. Србије, корпоративне органе чине: скупштина акционара, управни одбор, извршни одбор, генерални директор и надзорни одбор.

¹ <http://www.telefonija.co.yu/>

² <http://www.telefonija.co.yu/>

Слика 1. Организациона структура П.С. “Телефонија” а.д. Београд³

Скупштина акционара Скупштину акционара чине сви акционари. Сваки акционар, лично или преко пуномоћника има право учествовања у раду скупштине акционара, право гласа ако има акције са правом гласа. Акционар који је власник акција са правом гласа, има право да одлучује и учествује у раду Скупштине, само ако поседује или представља најмање 1.000 акција са правом гласа. Акционари са мањим бројем акција имају право да се удруже и да на тај начин-преко пуномоћника испуне тај услов.⁴ Из овога произилази да постоје ограничења јер не могу сви власници да присуствују скупштини и да гласају, већ је за то постављена класификација у броју акција односно величини удела, у нашем случају 1000 акција. Овим су многи власници онемогућени да врше своју власничку функцију

³ <http://www.telefoniya.co.yu/kompanija/organizaciona-struktura.html>

⁴ <http://www.telefoniya.co.yu/>

али им је дата могућност удруживања и на тај начин, преко пуномоћника, учествовања у раду скупштине.

Радам скупштине акционара председава председник скупштине а у његовом одсуству заменик председника скупштине, који се бирају из реда акционара и то на период не дужи од 5 година. Скупштина акционара одлучује о: доношењу статута друштва, емисији нових акција, расподели добити и покрићу губитака, усвајању финансијских извештаја, извештаја одбора, извештаја ревизора и надзорног одбора и другим питањима наведеним у Закону или у Статуту друштва.

Управни одбор Управни одбор отвореног акционарског друштва према Закону о привредним друштвима Србије има најмање 3 а највише 15 чланова.⁵ Већина чланова морају бити неизвршни чланови а од њих најмање 2 морају бити независни.⁶ Што се тиче независних чланова у литератури се полемише да ли је пожељно да они буду чланови управног одбора. Наиме, независни чланови ни на који формалан начин не зависе од менаџмента и могу да допринесу раду управног одбора независним ставом, док, с друге стране, они могу да буду мање заинтересовани за судбину предузећа баш зато што у њему немају ни финансијских ни других интереса. Управо због тога, да би чланови управног одбора били подстакнути да на најбољи могући начин раде у интересу компаније, у П.С. “Телефонија” се обавезно образује комисија за накнаде, која предлаже политику друштва у вези са накнадама не само управном одбору, већ и генералном директору, извршном одбору, надзорном одбору и ревизорима⁷.

Управни одбор П.С. “Телефонија” броји 7 чланова који се бирају из реда акционара акционарског друштва и запослених у друштву, као и из реда лица изван друштва.⁸ Управни одбор је, као представник власника, основни орган управљања компанијом. Његова основна одговорност је обезбеђење дугорочне профитабилности компаније и надзор над менаџментом. Чланови управног одбора П.С. “Телефонија” бирају се обичном већином гласова акционара који су на седници скупштине присутни лично или преко пуномоћника. Искључује се кумулативан систем гласања код избора чланова управног одбора⁹, иако је такав начин гласања могућ по Закону о привредним друштвима¹⁰. Чланови управног одбора морају поседовати одговарајућа знања, способности, стручност, искуство, моралне и етичке стандарде према важећим кодексима. Председника управног одбора акционарског друштва бира између својих чланова управни одбор већином од укупног броја.

Управни одбор је надлежан за одлучивање о питањима која се односе на: контролу тачности финансијских извештаја и информација, утврђивање или одобравање пословног плана друштва, поставља и разрешава директора, доноси инвестиционе одлуке и других активности у складу са Законом или Статутом друштва.

Извршни одбор Чланове извршног одбора бира управни одбор. Чланови извршног одбора у смислу Закона о привредним друштвима¹¹ су извршни директори. Чланови извршног одбора се бирају и из састава управног одбора, с тим да чланови овог

⁵ Члан 308 Закона о привредним друштвима “Службени гласник РС” бр. 125/04

⁶ Члан 310 Закона о привредним друштвима “Службени гласник РС” бр. 125/04

⁷ <http://www.telefonija.co.yu/>

⁸ <http://www.telefonija.co.yu/>

⁹ <http://www.telefonija.co.yu/>

¹⁰ Члан 309 Закона о привредним друштвима “Службени гласник РС” бр. 125/04

¹¹ Члан 322 Закона о привредним друштвима “Службени гласник РС” бр. 125/04

одбора чине мање од половине чланова управног одбора. Извршни одбор спроводи одлуке управног одбора и сва питања везана са вођењем послова и текућим пословима друштва, осим питања која су у надлежности скупштине акционара и управног одбора.

Генерални директор Генерални директор акционарског друштва је особа коју бира управни одбор.¹² Он је по функцији председник извршног одбора. Он је често и председник управног одбора. Међутим, у пракси корпоративног управљања није уобичајено да једна особа може бити председник управног одбора, председник извршног одбора, председник друштва и генерални директор, јер би то значило трајан избор у управљачке функције. Међутим у Закону о привредним друштвима пише да "...ако није другачије одређено оснивачким актом или статутом друштва", што је лоше решење да уопште постоји таква претпоставка да се то може и теоријски десити у једном акционарском друштву. То би могао бити случај у малим компанијама које су обично породичне фирме, али никако у великим, посебно отвореним акционарским друштвима где би једна особа имала толико овлашћења.

У П.С. "Телефонија" једино се функција генералног директора и председника извршног одбора налазе у једној особи, па би се могло закључити да ова компанија прати нове modele корпоративног управљања.

Генерални директор у П.С. "Телефонија" у оквиру свог делокруга рада обавља следеће послове: организује и води пословање, стара се о законитости рада друштва и одговара за законитост рада друштва, предлаже управном одбору основе пословне политике, програм рада и план развоја, даје мишљење о резултатима рада организационих делова и друге послове у складу са законом или статутом компаније.

Надзорни одбор Надзорни одбор мора имати предузеће које своје акције котира на берзи.¹³ Надзорни одбор мора имати непаран број чланова, најмање 3 колико има надзорни одбор у П.С. "Телефонија". Акционарско друштво има ревизора чији су положај и овлашћења утврђени законом којим се уређује рачуноводство и ревизија. Сви чланови надзорног одбора морају да испуњавају услове прописане за независне чланове управног одбора. Овај услов независности је веома пожељан јер даје посебно добре и реалне резултате у оцењивању рада и квалитета управљања акционарским друштвом. Надзорни одбор скупштину акционарског друштва извештава о следећем: рачуноводственој пракси, усклађености пословања, квалификованости, независности и о важним уговорима. Извештај подноси на свакој годишњој скупштини, а на ванредној ако то од њих скупштина затражи.

Закључак

Квалитетно корпоративно управљање пружа сигурност акционарима, запосленима, потенцијалним инвеститорима, пословном окружењу у целини и свим другим који су директно или индиректно везани за пословање предузећа.

На основу напред изнесеног може се констатовати да у П.С. "Телефонија" а.д. Београд постоји јасно дефинисан однос корпоративних органа, који представља основу доброг корпоративног управљања. Поред тога, доступност

¹² Члан 323 Закона о привредним друштвима "Службени гласник РС" бр. 125/04

¹³ Члан 329 Закона о привредним друштвима "Службени гласник РС" бр. 125/04

информација о предузећу: његовим пословним резултатима, циљевима и плановима, именовањима у управном, извршном и надзорном одбору и политици награђивања њихових чланова, политици корпоративног управљања и другим значајним питањима везаним за акционаре, инвеститоре и запослене, на web страницама, само иде у прилог констатацији доброг корпоративног управљања П.С. “Телефонија” а.д. Београд.

Литература

1. Бабић В.: *Корпоративно управљање: власништво, контрола, менаџерске компетенције*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2006.
2. Беговић Б. и др.: *Унапређење корпоративног управљања*, Центар за либерално-демократске студије, Београд, 2003.
3. Лојпур А.: *Корпорацијско управљање у теорији и пракси приватизације*, Економски факултет Подгорица, Подгорица, 2004.
4. Констадиновић С.: *Компанијско право*, Факултет за трговину и банкарство “Јанићије и Даница Карић Београд”, Београд, 2006.
5. Закон о привредним друштвима, Службени гласник РС, новембар 2004.
6. <http://www.telefonija.co.yu/>